

Arbetsmarknadsdepartementet

Ledamöterna i
Övervakningskommittén för det
nationella programmet för Europeiska
socialfonden+ 2021–2027

Förslag till ändring av det nationella programmet för Europeiska socialfonden+ (ESF+) 2021–2027

Sammanfattning

Ärendet rör ett förslag till ändring av det nationella programmet för Europeiska socialfonden+ (ESF+) för programperioden 2021–2027 i syfte att möjliggöra 100 procent EU-finansiering för insatser i ESF+ för personer som omfattas av massflyktsdirektivet. Ett nytt programområde F: Fast-Care föreslås inrättas och 5 procent (ca 329 miljoner kronor) av anslaget för ESF+ fördelas om till det programområdet för att stödja det specifika målet i) *Främja socioekonomisk integrering av tredjelandsmedborgare, inbegripet migranter i förordning (EU) 2021/1057 (ESF+-förordningen)*. Medlen föreslås omfördelas från programområde A (A1 och A2, mer utvecklade regioner) och programområde B. Insatserna ska syfta till att personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska komma i arbete och bli socialt delaktiga under den tid de har tillfälligt skydd i Sverige.

100 procent EU-finansiering kan enligt förordning (EU) 2021/1060 tillämpas som längst t.o.m. juni 2024. Minst 30 procent av insatserna ska enligt förordningen tilldelas insatser hos kommuner och civilsamhället. Medlen i programområde F föreslås fördelas på nationell nivå.

Förslaget får vissa följdändringar i andra programområden, främst vad gäller medelstildelning och vissa indikatorer.

I samband med förslaget till programändring har även en bedömning gjorts av om de nödvändiga villkoren är uppfyllda. I vissa fall har hänvisningar till relevanta dokument och motiveringar uppdaterats. De nödvändiga villkoren bedöms fortfarande vara uppfyllda.

Bakgrund

Inom EU:s sammanhållningspolitik har Care¹ och Fast-Care² antagits i april 2022 respektive i oktober 2022 för att ge ökad flexibilitet i de fondgemensamma förordningarna och på så sätt stödja de medlemsstater som tar emot flyktingar från Ukraina. EU-regelverket ger under vissa förutsättningar bl.a. möjlighet till 100 procent EU-finansiering för insatser, dvs. ingen svensk medfinansiering krävs.

Insatser inom ramen för Care under programperioden 2014–2020

Med stöd av Care, som gäller programperioden 2014–2020, har kvarstående medel, upp till 885 miljoner kronor, avsatts under 2022–2023 i det nationella socialfondsprogrammet för programperioden 2014–2020 för insatser för kvinnor och män som omfattas av massflyktsdirektivet, i syfte att dessa personer kan komma i arbete och bli socialt delaktiga. Exempel på insatser kan vara matchande insatser, kartläggning och bedömning av kompetens, komplettering av yrkeskunskaper, utbildning i svenska och engelska språket samt samhällsinformation och rådgivning. Projekten kan pågå som längst t.o.m. september 2023.

Det har varit en stor efterfrågan på insatser. Svenska ESF-rådet har per den 18 april 2023 beviljat ca 621 miljoner kronor för 87 projekt riktade till ukrainska flyktingar som omfattas av massflyktsdirektivet. Bland stödmottagarna finns främst kommuner och civilsamhällets organisationer, men också företag.

Behov av fortsatta insatser inom ramen för Fast-Care under programperioden 2021–2027

Insatser för personer som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv är viktiga för att underlätta vägen till arbete och egen försörjning för målgruppen. Det bedöms finnas ett fortsatt behov av insatser när projekten inom ramen för programperioden 2014–2020 upphör i september 2023.

Enligt Migrationsverket sökte cirka 50 600 personer från Ukraina skydd i Sverige under 2022. Migrationsverkets huvudscenario är fortsatt att cirka 15 000 personer från Ukraina söker skydd i Sverige i år, men myndigheten

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/562 av den 6 april 2022 om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013 och (EU) nr 223/2014 vad gäller sammanhållningspolitiska insatser för flyktingar i Europa

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2039 av den 19 oktober 2022 om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013 och (EU) 2021/1060 vad gäller ytterligare flexibilitet för att hantera konsekvenserna av Ryska federationens militära angrepp Fast (flexibelt stöd till territorier) – Care

har ett högre scenario på upp till 100 000 skyddsökande vid ytterligare eskalering av kriget³.

Personer som omfattas av massflyktsdirektivet kan inte ta del av alla ordinarie insatser på grund av att de inte är folkbokförda i Sverige. De har därmed inte rätt till den kommunala vuxenutbildningen i svenska för invandrare (sfi), även om kommunerna kommer att få möjlighet att erbjuda dem sfi⁴. Personer som omfattas av massflyktsdirektivet har inte möjlighet att ta del av arbetsmarknadspolitiska program och insatser, däremot kan de skriva in sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen och komma i fråga för vissa anställningsstöd. Insatser från ESF+, med en högre EU-finansiering, bedöms kunna komplettera vad som annars kan skapas genom enbart nationella insatser.

Det är rekordhög brist på arbetskraft på flera områden på arbetsmarknaden. Med rustande och matchande insatser bedöms många i målgruppen kunna komma i arbete. Hittills har cirka 5 600 personer som omfattas av massflyktsdirektivet skrivit in sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen, varav ca 26 procent har fått arbete⁵. Enligt Arbetsförmedlingen har 7 procent förgymnasial utbildning, 24 procent gymnasial utbildning och 69 procent eftergymnasial utbildning av de inskrivna i målgruppen.

Eftersom kriget i Ukraina kan bli långvarigt är det motiverat att ändra programmet för ESF+ för 2021–2027 med stöd av reglerna för Fast-Care. Möjligheten till 100 procent EU-finansiering bedöms ha bidragit till att det finns ett stort intresse i programperioden 2014–2020, inte minst bland kommuner och organisationer i civilsamhället. Insatser för målgruppen kan visserligen genomföras inom ramen för nuvarande program för ESF+, men kravet på nationell medfinansiering utgör en svårighet på grund av storleken på deltagarnas ersättning.

Inriktning för Fast-Care

5 procent av anslaget för ESF+, dvs. ca 329 miljoner kronor/35 miljoner euro föreslås fördelas om i programmet från programområde A och B till

³ Migrationsverket 21 februari 2023 www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Sokande-fran-Ukraina.html

⁴ Regeringen avser att ändra i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning i syfte att tydliggöra att kommuner kan erbjuda personer som omfattas av massflyktsdirektivet sfi.

⁵ Inskrivna för första gången och med samordningsnummer. Arbetsförmedlingen 20 februari 2023 [Färre ukrainska flyktingar än väntat har skrivit in sig på Arbetsförmedlingen \(arbetsformedlingen.se\)](http://Farre.ukrainska-flyktingar-an-vaantat-har-skrivit-in-sig-pa-Arbetsformedlingen-(arbetsformedlingen.se)).

det nya programområdet F: Fast-Care. Insatserna ska syfta till att personer som omfattas av massflyktsdirektivet ska komma i arbete och bli socialt delaktiga under den tid de har tillfälligt skydd i Sverige. Insatserna ska avse det specifika målet i) *Främja socioekonomisk integrering av tredjelandsmedborgare, inbegripet migranter* i artikel 4.1 i förordning (EU) 2021/1057.

Möjligheten till 100 procent EU-finansiering förutsätter att det genom en programändring av det nationella programmet för ESF+ inrättas ett separat programområde med insatser som främjar den socioekonomiska integrationen av tredjelandsmedborgare⁶. Medan det var fråga om att mobilisera kvarstående medel i socialfondsprogrammet 2014–2020 blir det i programmet för ESF+ nödvändigt att omfördela befintliga medel.

I likhet med Care föreslås en bred ansats för insatsernas inriktning, exempelvis matchande insatser, kartläggning och bedömning av kompetens, komplettering av yrkeskunskaper, utbildning i svenska och engelska språket samt samhällsinformation och rådgivning. Medlen föreslås fördelas på nationell nivå, i syfte att snabbt få till stånd insatser. En nationell fördelning bedöms också lämplig för att säkerställa att kravet på 30 procent öronmärkning av medel till kommuner och civilsamhällets organisationer efterföljs i enlighet med artikel 122.7 i förordning (EU) 2021/1060.

Omfördelningen föreslås ske från programområdena A1 och A2: *Öka möjligheten till ett inkluderande och hållbart arbetsliv för alla* (omfattar både sysselsatta och arbetslösa) samt från programområde B: *Öka övergångarna till arbete* (medel som enbart kan sökas av Arbetsförmedlingen för insatser hos fristående aktörer). Omfördelningen föreslås bli proportionerlig utifrån de olika programområdenas omfattning i det nuvarande programmet. Nuvarande fördelning och föreslagen omfördelningen av medel framgår av tabellen nedan.

⁶ Artikel 122.7 i förordning (EU) 2021/1060

EU-medel i ESF+ 2021–2027 (miljoner EUR/SEK, avrundat)						
Programområde*	Nuv. program			Efter omfördelning		
	EUR	SEK⁷	Andel	EUR	SEK	Andel
A1: Sysselsatta	204	1 899	29 %	193	1791	27 %
A2: Arbetslösa	293	2 733	41,5 %	277	2577	39 %
B: Medel till AF	106	986	15 %	99	920	14 %
C: Ekonomisk utsatthet	21	197	3 %	21	197	3 %
D: Glesbefolkade områden	46	429	6,5 %	46	429	6,5 %
E: Social innovation	35	329	5 %	35	329	5 %
Förslag: F: Fast-Care	-	-	-	35	329	5 %
Totalt	707	6 572		707	6 572	

* Inte fullständiga namn i tabellen.

När det gäller insatser i programmet för ESF+ är efterfrågan hittills stor i programområde A2. Medlen i programområde B som enbart kan sökas av Arbetsförmedlingen förväntas förbrukas.

Det är inte aktuellt att fördela om medel från andra programområden på grund av vissa öronmärkningar av medel till insatser enligt förordning (EU) 2021/1057 (programområde C och E) och de särskilda medel som Sverige har tilldelats för de nordliga glesbefolkade regionerna (programområde D). Dessutom får Sverige under programperioden överföra maximalt 8 procent av det ursprungliga anslaget och högst 4 procent av programbudgeten till ett annat programområde i programmet i enlighet med förordning (EU) 2021/1060⁸. Det innebär att omfördelningen behöver ske från både programområde A och programområde B.

Nödvändiga villkor är fortsatt uppfyllda

När en medlemsstat inför ett nytt specifikt mål i samband med en ändring av ett program ska den bedöma om de nödvändiga villkor som är kopplade till det valda specifika målet är uppfyllda enligt förordning (EU) 2021/1060⁹. Övervakningskommittén har dessutom till uppgift att granska uppfyllandet

⁷ Växelkurs 9,30 enligt § 10 förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten

⁸ Artikel 24.5 i förordning (EU) 2021/1060

⁹ Artikel 15.2 i förordning (EU) 2021/1060

av nödvändiga villkor och tillämpningen av dem under hela programperioden¹⁰.

Mot bakgrund av detta har både de övergripande villkoren (omfattar alla fonder som omfattas av förordning (EU) 2021/1060) och de tematiska villkor som gäller ESF+ i tabell 12 setts över. I vissa fall har hänvisningar till relevanta dokument och motiveringar uppdaterats. De nödvändiga villkoren bedöms fortfarande vara uppfyllda.

Föreslagna ändringar i programmet

De föreslagna ändringarna i programmet är markerade med funktionen spåra ändringar i utkastet till version 3.0. Ändringarna beskrivs här nedan.

Avsnitt 1: Programstrategi

- Tillägg om bakgrunden till programområde F under rubriken *Marknadsmislyckanden, investeringsbehov och komplementaritet med andra former av stöd*, s. 14–15.
- Tillägg om programområde F under rubriken *En motivering för utvalda politiska mål, motsvarande prioriteringar, specifika mål och stödformer*, s. 17.
- Tillägg om specifikt mål i) i listan på s. 18.
- Strukturerad text om specifika mål och programområdena på s. 18–19 och gjort en hänvisning på s. 19 att insatserna beskrivs i andra delar av programmet (p.g.a. teckenbegränsningar i avsnittet).
- Ändrat uppgifter om fördelning av medel på s. 19.
- Tillägg om programområde F på s. 20.
- Tabell 1: Tillägg om programområde F på s. 24.

Avsnitt 2: Prioriteringar

- Följändringar i andra programområden:
 - Utfallsindikatorerna (tabell 2) har justerats för programområde A1 (s. 31), programområde A2 (s. 38) och programområde B (s. 43).
 - Tabellerna 4–7 har justerats för programområde A1 (s. 32–33), programområde A2 (s. 39–40) och programområde B (s. 44–45).

¹⁰ Artikel 40.1h) i förordning (EU) 2021/1060

- Tillägg om programområde F, s. 64–65. Notera att texten under *Åtgärder för säkerställande av jämställdhet, inkludering och icke-diskriminering* är samma text som för andra programområden.
- Tillägg vad gäller utfalls- och resultatindikatorerna (tabellerna 2 och 3), s. 65–66. Notera att resultatindikatorn i tabell 3 avser procent, inte personer (samma sak gäller för några resultatindikatorer i några andra programområden som förslaget inte avser).
- Tabellerna 5–8 har kompletterats, s. 66–67.
- I övriga programområden, i rutan *Interregionala, gränsregionala och transnationella åtgärder*, ändrat att från att transnationellt samarbete möjliggörs inom ramen för insatser i samtliga programområden, till att specificera att det är i programområde A, B, C, D och E, s. 31, 37, 55 och 61. Detta mot bakgrund av den korta genomförandetiden för programområde F.

Tabell 11

- Tillägg om programområde F och följdändringar i programområde A1, A2 och B, s. 74. Notera att det i Europeiska kommissionens datasystem SFC har angivits 100 procent medfinansieringsgrad (artikel 112.7) för programområde F men pga tekniska problem visas i stället 40 procent i kolumnen *medfinansieringsgrad*.

Tabell 12

- Samtliga nödvändiga villkor fortfarande bedöms vara uppfyllda.
- Hänvisningar till relevanta dokument och motiveringar har justerats för följande övergripande villkor:
 - 1. *Effektiva mekanismer för övervakning av marknaden för offentlig upphandling*, kriterium 3, s. 77, och 5, s. 79
 - 2. *Verktyg och kapacitet för en effektiv tillämpning av reglerna om statligt stöd*, kriterium 2, s. 80–81.
 - 4. *Genomförande och tillämpning av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i enlighet med rådets beslut 2010/48/EG*, kriterium 1, s. 83–84
- Hänvisningar till relevanta dokument och motiveringar har justerats för följande tematiska villkor för ESF+:
 - 4.1 *Strategisk ram för en aktiv arbetsmarknadspolitik*, kriterium 1, s. 85 och kriterium 2, s. 85

- *4.3 Strategisk ram för utbildningssystemet på alla nivåer*, kriterium 1, s. 87, kriterium 3, s. 89, kriterium 7, s. 92–93 och kriterium 8, s. 93
- *4.4 Nationell strategisk ram för social delaktighet och fattigdomsminskning*, kriterium 1, s. 94 och kriterium 2, s. 95.

Avsnitt 6: Partnerskap

- Justerat till sex programområden, s. 98.

Den fortsatta processen

Under förutsättning att övervakningskommittén godkänner förslaget till programändring avser regeringen i nästa steg besluta om förslaget. Därefter ska regeringen överlämna förslaget till Europeiska kommissionen för godkännande.